

Utlåtande 2005:28 RVIII (Dnr 303-1278/2004)

Miljöbokslut för Stockholms miljöprogram 1996-2001

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Miljöbokslut för Stockholms miljöprogram 1996-2001 godkänns, *bilaga*.

Föredragande borgarrådet Viviann Gunnarsson anför följande.

Bakgrund

Den 18 september 1995 antog kommunfullmäktige Miljö 2000 som Stockholms miljöprogram för åren 1996-2000. Samtidigt uppdrogs åt miljö- och hälsoskyddsnämnden att göra ett samlat miljöbokslut beträffande miljöförhållandena efter programperiodens slut.

I februari 1999 lämnades en lägesredovisning avseende miljötillståndet vid årsskiftet 1998/99, kopplat till målen i Miljö 2000. De slutsatser som drogs i lägesredovisningen, både avseende måluppfyllelse och hur Miljö 2000 fungerat som dokument, har legat till grund för det nu gällande miljöprogrammet, som antogs av kommunfullmäktige 2002.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 2 mars 2004 att godkänna miljöbokslutet för Miljö 2000, *bilaga*, och överlämna miljöbokslutet för godkännande till kommunfullmäktige.

Miljöprogrammet innehåller totalt 131 mål, varav 91 gäller för programperioden och 40 är sådana som bör uppnås på längre sikt. Av målen för programperioden har hälften uppnåtts helt eller delvis, medan antalet uppnådda mål på längre sikt av naturliga skäl är färre. Arbetet har varit mest framgångsrikt när det gäller målen för buller, försurning, övergödning, klimat och ozonskiktet.

De mål som inte uppnås handlar till stor del om hälso- och miljöstörningar från trafiken och avfallsfrågor.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret anser i huvudsak att miljöbokslutet utgör den redovisning som kommunfullmäktige ålade miljö- och hälsoskyddsnämnden att genomföra efter programperiodens slut, men framhåller att miljöbokslutet, såsom miljöprogrammet, saknar resonemang kring de kostnader och besparingar som genomförandet av programmet fört med sig. Stadsledningskontoret framhåller särskilt att programmets styrande funktion gentemot stadens förvaltningar ska vara tydlig, likaså ska programmets funktion gentemot stadens övriga styrprocesser vara klarlagd.

Mina synpunkter

Miljö 2000 var under programperioden ett viktigt dokument inom staden. Programmet var målstyrt och gav en bra helhetsbild jämfört med stadens tidigare miljöprogram. Ledorden i Miljö 2000 var kretsloppsanpassning, resurseffektivisering, miljöanpassad upphandling och miljöledningssystem och visade på ett nytänkande vad gäller flöden och spridning av miljöskadliga ämnen. Extra positivt är att programmet inte bara har fungerat som ett styrdokument utan även som undervisningsmaterial i Stockholms skolor.

Under programtiden för Miljö 2000 skedde stora förändringar av stadens miljöarbete. Programmets mål gav upphov till nya projekt och åtgärder inom ett flertal områden och fungerade som vägvisare och inspirationskälla för stadens förvaltningar och bolag i deras arbete med att ta fram egna miljöprogram inom ramen för det miljöledningssystem som fanns fram till år 2000.

I miljöbokslutet konstateras ett antal brister med Miljö 2000. Jag håller med om att flera av målen var otydliga och svåra att följa upp och att det saknas en röd tråd i programmet mellan mål som är formulerade för orsaker, påverkan från källor, tillstånd, effekter och åtgärder inom varje programområde (den s k DPSIR-modellen). Det var inte heller strategiskt riktigt att staden för ett antal av målen i Miljö 2000 saknade rådighet över de åtgärder som krävdes för att målen skulle nås. Stockholm har varit tidigt ute med miljöprogram, detta är det femte, och jag ser det som en process att förbättra och utveckla programarbetet.

Miljöpåverkan från trafiken har under programperioden totalt sett minskat i Stockholm. Främst beror detta på förbättrad avgasrening och renare bränslen. Det finns dock områden där miljöarbetet inte varit lika framgångsrikt. Miljö-kvalitetsnormerna för kvävedioxid och partiklar PM10 har inte uppnåtts och utsläppen av växthusgaser är alltför stora. Detta beror på att trafiken ökar som följd av befolkningstillväxten. Här behöver kraftfulla åtgärder sättas in och införandet av trängselavgifter är en viktig del.

Inom flera av de områden där brister påtalas i uppföljningen har arbete påbörjats inom staden som kan väntas leda till mätbara och synliga resultat. Ett exempel är kostfrågorna där en mycket större tonvikt lagts vid dessa genom att den nya konsumentnämnden fått i uppdrag att arbeta med frågorna på ett samlat sätt. Stadens upphandling av ekologiska produkter har också strukturerats bättre och ökar nu främst på grund av en bättre samverkan med grossisterna. När det gäller miljökrav vid upphandling generellt har kompetensen höjts och samverkansprojekt mellan miljöförvaltningen och upphandlingsorganisationen pågår.

Otydliga ansvarsförhållanden i lagstiftningen inom avfallsområdet har försvårat stadens arbete men här pågår nu ett målinriktat arbete bland annat med fastighetsnära källsortering, utökad insamling av farligt avfall och utbyggnad av återvinningscentraler.

Ett åtgärdsprogram för vattenarbetet kommer att föreläggas kommunfullmäktige under 2005.

Kommunstyrelsen kommer inom en snar framtid att ta ställning till ett ärende om ett byggprogram för staden, vilket är framtaget av miljö- och hälso-skyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och gatu- och fastighetsnämnden gemensamt. Programmet kan inte fullt ut kallas "ekologiskt" men är en produkt som leder framåt tillkommen i samverkan med branschen om vad som kan göras idag för en bättre inomhusmiljö.

Inom stadsledningskontoret pågår arbetet med att inarbeta miljöledningssystemet i det integrerade ledningssystemet. Miljörevisioner kommer att genomföras.

Sammanfattningsvis har de erfarenheter som uppföljningen av det förra miljöprogrammet fört med sig varit grundläggande för arbetet med att ta fram det nu gällande miljöprogrammet för Stockholm. Nu har nationella miljökvalitetsmål tillkommit som ska uppfyllas, vilket gör arbetet enklare. Dagens miljöprogram är tydligare i sin utformning och lättare att följa upp än vad Miljö 2000 var. Programmet är försett med nyckeltal inom de flesta områden och det är därför lättare att mäta resultaten. Det är också möjligt att följa om utvecklingen går åt rätt håll genom miljöbarometern som är kopplad till programmet.

En avstämning av det nya programmet kommer att föreläggas kommunfullmäktige under våren. Trots dessa framsteg har vi ett stort arbete kvar om vi ska få Stockholm till en hållbar storstad.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Miljöboksut för Stockholms miljöprogram 1996-2001 godkänns, *bilaga*.

Stockholm den 9 februari 2005

På kommunstyrelsens vägnar:
A N N I K A B I L L S T R Ö M

Viviann Gunnarsson

Kerstin Tillkvist

ÄRENDET

Den 18 september 1995 antog kommunfullmäktige Miljö 2000 som Stockholms miljöprogram för åren 1996-2000. Samtidigt uppdrogs åt miljö- och hälsoskyddsnämnden att göra ett samlat miljöbokslut beträffande miljöförhållandena efter programperiodens slut.

I februari 1999 lämnades en lägesredovisning avseende miljötillståndet vid årsskiftet 1998/99, kopplat till målen i Miljö 2000. De slutsatser som drogs i lägesredovisningen, både avseende måluppfyllelse och hur Miljö 2000 fungerat som dokument, har legat till grund för det nu gällande miljöprogrammet, som antogs av kommunfullmäktige 2002.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 2 mars 2004 att godkänna förvaltningens förslag till miljöbokslut för Stockholms miljöprogram - Miljö 2000 och överlämna miljöbokslutet till kommunstyrelsen för godkännande av kommunfullmäktige.

Reservation anfördes av *Magnus Hellström m.fl.* (m) enligt följande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att överlämna förslaget utan eget ställningstagande med hänvisning till moderaternas förslag till miljöprogram.

Reservation anfördes av *Björn Ljung m.fl.* (fp) enligt följande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att lägga miljöbokslutet till handlingarna samt att därutöver anför följande.

Miljöbokslutet är till den allra största delen mycket bra och är en tydlig redovisning av hittillsvarande arbete. Måluppfyllelser och kommentarer är bra och med självkritik när mål inte uppnåtts.

Det kan också konstateras att redovisningen av luftkvaliteten visar att den är i stort sett bra. Det finns problem under några få dagar per år vid ogynnsam väderlek. Alldeles tydligt har en markant tillnyktring skett när det gäller att redovisa hälsovådligheten av att bo i Stockholm. En fortsättning på den vägen emotses med största intresse, d v s vetenskapligt belagda bevis för hur hälsan påverkas hos Stockholmare. Andelen dödsfall per år i Stockholm som tillskrivs luftföroreningar anges nu till 10-100 mot tidigare 100-300. Det är tveksamt om ens dessa finns. En fortsatt mera realistisk redovisning av hälsoriskerna motses med största intresse, d v s vetenskapligt belagda bevis för hur hälsan påverkas hos Stockholmare.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 februari 2004 har följande lydelse.

Bakgrund

Den 18 september 1995 antog kommunfullmäktige Miljö 2000 som Stockholms miljöprogram för åren 1996 – 2000. Samtidigt uppdrogs åt miljö- och hälsoskyddsnämnden att göra ett samlat miljöbokslut beträffande miljöförhållandena efter programperiodens slut.

I februari 1999 lämnades en lägesredovisning avseende miljötillståndet vid årsskiftet 1998/99, kopplat till målen i Miljö 2000. De slutsatser som drogs i lägesredovisningen, både avseende måluppfyllnad och hur Miljö 2000 fungerat som dokument, har legat till grund för det nu sedan 2002 gällande miljöprogrammet.

Förvaltningens synpunkter

Miljö 2000 har i många avseenden varit ett viktigt dokument för miljöarbetet i staden. Ett flertal åtgärder och projekt har initierats genom miljöprogrammets mål. Programmet har också fungerat som ett viktigt stöd för stadens förvaltningar och bolag inom ramen för stadens miljöledningssystem. Programmet har också varit ett användbart verktyg i miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsynsarbete.

I Miljö 2000 formulerades 131 mål fördelade på nio problemområden. Vissa mål, 91 stycken skulle uppnås under programperioden medan 40 var långsiktiga. Målen har i föreliggande miljöbokslut klassats i fyra kategorier efter uppfyllelsegrad. De fyra kategorierna är: 1. målet har uppnåtts, 2. målet har uppnåtts delvis, 3. målet uppnås inte samt 4. målet är svårbedömt eller inte går att följa upp.

Av mål för programperioden har ungefär hälften uppnåtts helt eller delvis. Arbetet har varit mest framgångsrikt när det gäller målen för buller, förurning och över-gödning samt klimat och ozonskiktet. Av de mål som inte uppnås är en stor del relaterade till hälso- och miljöstörningar från trafiken samt till avfallshanteringen.

Vad gäller trafiken kan konstateras att dess miljöpåverkan minskat i staden, främst som resultat av förbättrad avgasrening på fordonen och renare bränslen. Men miljö-kvalitetsnormerna för kvävedioxid och partiklar (PM₁₀) klaras inte på de mest trafikerade gatorna utan att ytterligare åtgärder vidtas. För närvarande behandlas inom regeringen de av Länsstyrelsen i Stockholms Län upprättade åtgärdsprogrammen för att klara normerna för kvävedioxid och PM₁₀ i tätorter. Här ingår bl.a. trängselavgifter, vilka tillhör de åtgärder som ger störst effekt på kvävedioxidhalten medan PM₁₀-halten påverkas mest av dubbdäcksanvändningen. Staden lever heller inte upp till sin del av det nationella målet för utsläpp av växthusgaser från trafiken. Enligt detta mål ska utsläppen vara minst fyra procent lägre än utsläppen år 1990. Trafikens koldioxidutsläpp i Stockholm är idag av samma storlek som år 1990 och det finns inga tendenser till minskning.

Inom avfallssektorn finns fortfarande stora kunskapsluckor, framför allt vad gäller avfall från olika verksamheter, t.ex. byggavfall. Det saknas både uppgifter om av-

fallsmängder men också om avfallets innehåll av farliga ämnen. Miljöförvaltningen driver ett bygg- och rivningsprojekt som syftar till att öka kunskaperna om hur byggavfallet, framförallt det farliga avfallet, omhändertas. I första skedet fokuseras detta arbete på rivningsavfallet. Ett EG-direktiv om statistikinsamling för bl.a. verksamhetsavfall är att vänta om några år. Detta kommer att ge bättre förutsättningar att kartlägga avfallsflödena i samhället.

Även de långsiktiga målen har bedömts utifrån om de klarats eller inte klaras under programperioden. De långsiktiga målen formulerades utifrån vad som behövs för att på längre sikt undanröja miljöhoten och uppnå en uthållig utveckling. Beroende på problemens art varierar tidpunkten för när målet kan uppnås. Det är således naturligt att måluppfyllnaden är låg bland de långsiktiga målen.

De genomgångar av Miljö 2000, såväl vid lägesredovisningen 1998/99 som denna, ger goda erfarenheter inför det fortsatta miljöarbetet, erfarenheter som redan kommit till nytta bl.a. då nuvarande miljöprogram för Stockholm togs fram.

REMISSER

Miljöbokslut för Stockholms miljöprogram 1996-2001 har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets synpunkter daterat den 4 november 2004 har följande lydelse.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens redovisning av miljöbokslut för Stockholms miljöprogram 1996-2001 godkänns.

Bakgrund

Då kommunfullmäktige i september 1995 antog "Miljö 2000", Stockholms miljöprogram för åren 1996-2000 uppdrogs samtidigt åt miljö- och hälsoskyddsnämnden att göra ett samlat miljöbokslut utifrån miljöförhållandena vid programperiodens slut. Tidigare har en lägesredovisning gjorts för miljötillståndet vid årsskiftet 1998/99. De slutsatser och erfarenheter som drogs i denna rapport har legat till grund för det nu gällande miljöprogrammet som antogs av kommunfullmäktige 2002.

I Miljö 2000 formulerades 131 mål fördelade på nio problemområden. Av dessa mål var 91 stycken avsedda att uppnås under programperioden, de resterande 40 var långsiktiga. Målen har kategoriserats utifrån uppfyllelsegrad; uppnått, delvis uppnått, ej uppnått och svårbedömt.

Av samtliga mål för perioden kan ungefär hälften placeras i kategorierna "uppnått" och "delvis uppnått". De problemråden som har varit mest framgångsrika i sin måluppfyllelse är buller, förorening och övergödning samt klimat och ozonskiktet. De mål som inte uppnås är till stor del relaterade till trafik och avfallshantering. Nedan följer

en summarisk genomgång av den positiva och negativa utvecklingen inom respektive problemområdena:

Hållbar utveckling

Plus	Minus
? Förnyelsebara bränslen används alltmer inom trafik- och energisektorerna. ? Koldioxidutsläppen från energiproduktionen har minskat. ? Energiutvinning ur och återvinning av hushållsavfall har ökat medan deponeringen minskat. ? Mängden omhändertaget farligt avfall har ökat. ? Andelen kollektivresande har fortsatt att öka under programperioden.	? Trafikarbetet och bränsleförbrukningen inom trafiksektorn har inte minskat. ? Dålig kunskap om avfallsmängder och hantering av avfall från olika verksamheter

Luften och vår hälsa

Plus	Minus
? Utsläppen av luftföroreningar har under programperioden minskat från samtliga viktiga källor. Minskningarna är av storleksordningen 30 - 40 procent, för de ämnen/ämnesgrupper som studerats. ? För flera av luftföroreningarna är halterna numera så låga i stockholmsluften att miljökvalitetsnormer och andra kriterier klaras. ? De nya miljökvalitetsnormerna för vissa luftföroreningar som implementerats i den svenska lagstiftningen (Miljöbalken) har inneburit att arbetet med att klara luftkraven getts en mycket större tyngd än tidigare.	? Trots minskade utsläpp av luftföroreningar så har inte halterna av kvävedioxid och partiklar i stadsluften reducerats till så låga nivåer att miljökvalitetsnormerna klaras på samtliga gator.

Storstadsbuller

Plus	Minus
? Omfattande satsningar på skyddsåtgärder för bostäder som exponeras för väg- och spårtrafik har inneburit att mer än 25 000 personer får minskat buller. ? Introduktion av nya tunnelbanevagnar innebär successivt minskat buller. ? Begreppet tyst sida har definitivt etablerats i planeringen. ? Tvärbanan har blivit väsentligt tystare än förväntat. ? Kartläggning visar många tysta stadsmiljöer i innerstaden. ? Bättre remisshantering har medfört bättre kontroll av restaurangbuller i ett tidigt skede.	? Åtgärder vid källan är nödvändigt. Inte mycket har hänt under programperioden vad gäller minskat buller vid källorna. ? Oförändrat beträffande vägtrafikbulleremissionerna. ? Oförändrad situation beträffande vibrationer. ? Stora infrastrukturprojekt som Södra Länken, Tranebergsbron, Årstabron har periodvis inneburit ökat buller från byggverksamhet. ? Samlokalisering och fler boende i utsatta lägen innebär totalt sett fler bullerexponerade. ? Nya bostäder byggs i alltmer trafikbullerutsatta lägen och tillämpning av avstegsfall har blivit till regel. ? Antalet störande fläktar ökar fortfarande i innerstaden och Miljöförvaltningens tillsyn av fläktar är helt händelsestyrd. ? Allt fler restauranger utökar öppettiden till kl. 01.00 alt. 03.00.

Inomhusmiljö

Plus	Minus
? Skyldigheten att visa att gällande bestämmelser följs vilar på fastighetsägarna och verksamhetsutövarna efter miljöbalkens tillkomst.	? Begränsade resurser har medfört att många projekt och riktade tillsynsinsatser inte har kunnat genomföras.
? Större möjligheter att göra riktade tillsynsinsatser och projekt har skapats genom miljöbalken.	? Det saknas tydliga uppdaterade riktlinjer för bedömning inom flera områden.
? Nya taxebestämmelser enligt miljöbalken möjliggör förbättrade tillsynsinsatser.	? Otillräcklig kvalitetssäkring i byggprocessen, uteblivna riskanalyser och där efter undermålig förvaltning av byggnaderna är en förklaring till problemen.
	? Byggprodukter införs utan deklaration om innehåll och egenskaper.
	? Riskanalyser saknas för hur föroreningar alstras och påverkas under olika faser i byggprocessen.
	? Riktvärden saknas för god inomhusluftkvalitet och vad som kan anses vara normalt och acceptabelt.

Kost, tobak och alkohol

Plus	Minus
? Andel ekologiska livsmedel i livsmedelsaffärer har ökat.	? Liten tillgång av ekologiska produkter.
? Tillgång till flera rökfria krogar och caféer.	? Staden har ingen samlad kostkompetens.
? Utredningar pågår om att ytterligare säkra Mälaren som dricksvattentäkt.	? Många frågor om sambanden mellan kost, hälsa och miljö skulle kunna tillgodoses med samlad kostkompetens i staden.

Kemiska produkter och varor

Plus	Minus
? Mycket kunskap om farliga ämnens förekomst i miljön och deras spridning från samhället har tagits fram, bl.a. i forskningsprogrammet Metaller i stad och land. ? Halterna av metaller och miljögifter har minskat i miljön och i reningsverkens slam.	? När arbetet med miljöledningssystem för staden lades ned försvann i praktiken möjligheten att uppnå många av målen. ? Vid nedläggningen av den gemensamma upphandlingsorganisationen MFO försvann nödvändig kunskap om miljökrav vid upphandlingar. ? För organiska miljögifter är kunskapsbristen fortsatt stor.

Avfall

Plus	Minus
? Lagstiftningen inom området har skärpts både genom EU-direktiv och nationell lagstiftning. Miljöbalken, som ersatte ett tiotal olika lagar på miljöområdet, har tillkommit under programperioden. ? Producentansvar har utökats för fler produkter samtidigt som utbyggnaden av insamlingen av producentansvarsavfall har skett. ? Ny lagstiftning och andra styrmedel har tillkommit som syftar till att minska resursförbrukningen samt minska den negativa påverkan som omhändertagandet av avfall har på människors hälsa och miljön.	? När lagstiftningen ändras så kraftigt som just inom avfallsområdet och fler ändringar var att vänta skapar det en viss osäkerhet som gör det svårt att veta exakt vad ändringarna innebär, bl.a. genom avsaknad av praxis etc. ? Otydliga ansvarsförhållanden i lagstiftningen har också lett till vissa svårigheter att bedriva en aktiv tillsyn.

Försurning, övergödning och markozon

Plus	Minus
? <i>Mark:</i> ? Nedfallet av försurande och gödande ämnen avtar successivt tack vare minskade utsläpp till luften av svavel och kväve både lokalt i Stockholm och i övriga regioner som påverkar förhållandena här. ? <i>Vatten:</i> ? Tillförseln av kväve från Stockholm i form av renat avloppsvatten har minskat. ? Viktiga åtgärder för att minska fosforbelastningen på Mälaren har vidtagits. ? <i>Markozon:</i> ? Utsläppen till luften av ozonbildande ämnen har minskat på både lokal och storskalig nivå.	? <i>Mark:</i> ? Marken i Stockholm är fortfarande kraftigt försurad. Fortfarande överskrider den undre kritiska belastningsgränsen för både svavel och kväve i staden. ? <i>Vatten:</i> ? Trots åtgärder under senare år har fosforbelastningen på Mälaren inte minskat tillräckligt. Det är osäkert i vilken grad åtgärder i Stockholm överhuvudtaget bidragit till minskad belastning. ? Tillförseln av kväve till Saltsjön från Mälaren har under senare år ökat både i mängd och halt. ? <i>Markozon:</i> ? Ozonhalten visar ingen tydlig tendens till att minska.

Klimatpåverkan och påverkan på ozonskiktet

Plus	Minus
? Kyoto-avtalet antogs år 1997 med bindande utsläppsminskningar för I-länderna. ? Kommunfullmäktige antog Stockholms första handlingsprogram mot växthusgaser år 1998. ? Riksdagen antog en svensk klimatstrategi år 2001. ? Fjärrvärmens fortsätter att byggas ut och använder en större andel förnyelsebara bränslen. ? Miljöbilar i Stockholm, samverkansprojekt mellan olika aktörer i Stockholm, har etablerats och fått genomslag.	? USA ställde sig utanför Kyoto-avtalet år 2001. ? Vägtransporterna ökade i Sverige och i Stockholm. ? De kraftfulla åtgärder som behövdes för att nå koldioxidmålen för trafiksektorn har inte vidtagits.

Stadsledningskontorets synpunkter

Stadsledningskontoret konstaterar att föreliggande dokument utgör den redovisning som kommunfullmäktige ålade miljö- och hälsoskyddsnämnden att genomföra efter programperiodens slut. Nämnden har dragit en lång rad slutsatser och gjort nyttiga erfarenheter i samband med programarbetet och miljöbokslutet, av vilka stadsledningskontoret särskilt vill framhålla följande:

Miljöprogrammet har fungerat som ett viktigt stöd för stadens förvaltningar i deras arbete med att ta fram förvaltningsspecifika miljöprogram i enlighet med det dåtida miljöledningssystemet. Programmet var målstyrt och gav en god överblick över miljösituationen och slog fast flera viktiga principer i miljöarbetet, som t.ex. kretsloppsanpassning och resurseffektivitet.

Bland programmets brister märks att antalet mål är överväldigande många till antalet och att vissa är otydligt formulerade och svåra att följa upp. Stadens rådighet över målen är dessutom varierande. Vid framtagandet av programmet saknades dessutom en klar bild av hur uppföljningen skulle genomföras, detta bidrog säkert i hög grad till att målen formulerades otydligt. Programmet saknade också alla typer av resonemang kring kostnader och besparingar som en konsekvens av genomförandet av programmet. Dessa resonemang saknas även i föreliggande miljöbokslut. Vad som förorsakat redovisningens fördröjning är oklart för stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret bestrider miljö- och hälsoskyddsnämndens slutsats att möjligheten att genomföra en lång rad av målen minskade med anledning av att staden övergav miljöledningssystemet. Stadens integrerade ledningssystem (ILS) sätter som system betraktat inga hinder i vägen för långtgående systematiskt miljöarbete. Stadsledningskontoret vill framhålla att det inte är valet av system som sätter gränserna för miljöambitionen utan politiska mål och ekonomiska avvägningar.

Stadsledningskontoret vill, med anledning av erfarenheterna ovan och från nuvarande miljöprogramsarbete särskilt framhålla följande inför framtida miljöprogramsarbete: Programmets styrande funktion gentemot stadens förvaltningar skall vara tydlig, likaså skall programmets funktion gentemot stadens övriga styrprocesser vara klarlagd.

Vidare bör programmets målformuleringar basera sig på stadens rådighet inom respektive område. Programmet skall också vara framtaget i brett samförstånd med stadens samtliga förvaltningar och ha ambitionen att väga samman och ta ställning till konkurrerande och motverkande intressen. Framtida program bör alltså tydligare än tidigare göra prioriteringar mellan olika samhällsmål och vilka resurser som skall användas i miljöarbetet.